

BOLALAR FOLKLORINING BOLALAR NUTQINI SHAKLLANTIRISHDAGI AHAMIYATI

Sharifov Jaxongir Galiyevich

Jizzax davlat pedagogika universiteti o'qituvchi

jaxongir1982@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20505226>

Annotatsiya. Ushbu maqolada bolalar folklorining yosh avlod nutqini rivojlantirishdagi o'rni va ahamiyati yoritilgan. Tez aytishlar, topishmoqlar, ertaklar, maqollar va xalq o'yinlarining bolalar lug'at boyligini oshirish, og'zaki nutqini rivojlantirish hamda tafakkurini kengaytirishdagi roli tahlil qilingan. Shuningdek, folklor namunalarining bolalarda milliy qadriyatlarga hurmat va nutq madaniyatini shakllantirishdagi ahamiyati ochib berilgan.

Kalit so'zlar: bolalar folklori, nutq tarbiyasi, og'zaki ijod, ertak, topishmoq, tez aytish, maqol, lug'at boyligi, milliy qadriyatlar.

Kirish Har bir xalqning ma'naviy merosida folklor alohida o'rin tutadi. Folklor asarlari avloddan-avlodga og'zaki tarzda o'tib, xalqning dunyoqarashi, turmush tarzi va ma'naviy qadriyatlarini aks ettiradi. Bolalar folklori esa yosh avlodning ma'naviy kamoloti va nutqiy rivojlanishida muhim vosita hisoblanadi. Ayniqsa, ertaklar, topishmoqlar, tez aytishlar va xalq o'yinlari bolalarning so'z boyligini oshirish, fikrlash qobiliyatini rivojlantirish hamda ravon nutq shakllanishiga xizmat qiladi.

Bugungi globalashuv sharoitida bolalar nutqini rivojlantirishda milliy folklor namunalaridan samarali foydalanish dolzarb masalalardan biri bo'lib qolmoqda. Chunki folklor nafaqat tarbiyaviy, balki ta'limiy ahamiyatga ham ega.

Asosiy qism

Bolalar folklori xalq og'zaki ijodining bolalar uchun mo'ljallangan yoki ular tomonidan keng qo'llaniladigan turidir. Unga ertaklar, topishmoqlar, tez aytishlar, sanamalar, maqollar va bolalar o'yinlari kiradi. Ushbu janrlar bolalar nutqining shakllanishiga turlicha ta'sir ko'rsatadi.

Topishmoqlar bolalarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirish bilan birga, yangi so'z va iboralarni o'zlashtirishga yordam beradi. Topishmoq javobini topish jarayonida bola predmet va hodisalarning muhim belgilarini anglaydi hamda o'z fikrini ifodalashga intiladi. Bu esa nutq faoliyatining rivojlanishiga xizmat qiladi.

Tez aytishlar bolalarning talaffuzini yaxshilashda muhim vosita hisoblanadi. Ular tovushlarni aniq va ravon talaffuz qilishga o'rgatadi. Ayniqsa, ayrim tovushlarni to'g'ri ayta olmaydigan bolalar uchun tez aytishlar samarali mashq vazifasini bajaradi.

Ertaklar esa bolalar nutqini boyituvchi eng muhim folklor janrlaridan biridir. Ertaklarni tinglash va qayta hikoya qilish jarayonida bolalar yangi so'zlarni o'zlashtiradilar, gap tuzish ko'nikmalarini rivojlantiradilar hamda voqealarni izchil bayon qilishga o'rganadilar. Ertak qahramonlari orqali yaxshilik va yomonlik tushunchalari shakllanib, ma'naviy tarbiya ham amalga oshiriladi.

Maqollar va matallar xalq donishmandligining mahsuli bo'lib, bolalarda qisqa va mazmunli fikr bildirish ko'nikmasini rivojlantiradi. Ular nutqning ta'sirchanligini oshiradi va til boyligini kengaytiradi. Maqollar orqali yosh avlodga mehnatsevarlik, halollik, odob va insonparvarlik kabi fazilatlar singdiriladi.

Bolalar folklorining yana bir muhim jihati uning milliy qadriyatlarni saqlash va avlodlarga yetkazishdagi o'rnidir. Folklor namunalaridan foydalanish bolalarda ona tiliga muhabbatni kuchaytiradi hamda milliy o'zlikni anglash hissini shakllantiradi.

Pedagogik tajribalar shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'lim va boshlang'ich sinflarda folklor namunalaridan muntazam foydalanish bolalarning nutq faolligini oshiradi. Bunday mashg'ulotlar jarayonida bolalar mustaqil fikrlash, muloqot qilish va o'z fikrini erkin bayon etishga o'rganadilar.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, bolalar folklori yosh avlod nutqini rivojlantirishning muhim omillaridan biridir. Topishmoqlar, tez aytishlar, ertaklar va maqollar bolalarning lug'at boyligini oshiradi, talaffuzini yaxshilaydi hamda mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Shu bilan birga, folklor namunalaridan foydalanish bolalarda milliy qadriyatlarga hurmat va ona tiliga muhabbat tuyg'usini shakllantiradi. Shuning uchun ta'lim-tarbiya jarayonida bolalar folkloridan keng foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Imomov K. O'zbek xalq og'zaki poetik ijodi. – Toshkent: O'qituvchi, 2018.
2. Jo'rayev M. Folklorshunoslik asoslari. – Toshkent: Fan, 2019.
3. Safarov O. O'zbek bolalar folklori. – Toshkent: Ma'naviyat, 2017.
4. Mahmudov N. Til va nutq madaniyati. – Toshkent: Ma'naviyat, 2020.
5. Yo'ldoshev M. Badiiy matn lingvistikasi. – Toshkent: Akademnashr, 2021.